

KAN VE SIHRİ HISIMLAR ARASINDA YAPILAN SATIŞLARA ANAYASA MAHKEMESİ ONAYI

Yadigar Şenöz^{1*} Muharrem Özdemir²

1 SMMM Ekonomi Hukuku Bilim Uzmanı, Türkiye, e-mail: yadigar.senoz@gmail.com
2 Manisa E.Deftardarı, YMM, Türkiye, e-mail: m.ozdemir@vdd.com.tr

6183 Sayılı Kanun Ne Diyor?

Bağışlama kelime anlamı olarak yardım, hibe, teberru gibi anlamlara gelmektedir. Bağışlama karşılığında para veya mal gibi herhangi bir çıkar veya değer olmadan para veya para ile temsil edilebilen değerlerin bir kimseye (gerçek veya tüzel kişi) verilmesidir. Bu kapsamda bağışlama, ivazsız intikal, hediye, hibe, yardım aynı anlamda kullanılan kelimelerdir.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 27 inci maddesine göre, Amme alacağını ödememiş borçlulardan, müddetinde veya hapsen tazyikına rağmen mal beyanında bulunmayanlarla, malı bulunmadığını bildiren veyahut beyan ettiği malların borcuna kifayetsizliği anlaşılanların ödeme müddetinin başladığı tarihten geriye doğru iki yıl içinde veya ödeme müddetinin başlamasından sonra yaptıkları bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar hükümsüzdür.

6183 sayılı Kanununun 27 inci maddesine göre amme borçlusu tarafından mal varlığına münhasıran yapılan bir tasarrufun hükümsüz sayılabilmesi için aşağıdaki şartların oluşup oluşmadığına bakmak gerekir¹:

- Gerçek bir alacağının olması,
- Borçlunun amme alacağını zamanında ödememiş olması,
- Borçlu hakkında bir icra takibinin bulunması
- İcra takibinin kesinleşmiş olması
- Amme alacağını zamanında ödemeyen borçlunun mal beyanını süresinde veya hapsen tazyikine rağmen yapmamış olması,

1 Muharrem ÖZDEMİR. Manisa E. Deftardarı. YMM. VERGİ TEKNİĞİ kitabı. Sayfa: 217,218,219.

Citation/Atf: ŞENÖZ, Y. & ÖZDEMİR, Y. (2023). KAN VE SIHRİ HISIMLAR ARASINDA YAPILAN SATIŞLARA ANAYASA MAHKEMESİ ONAYI. İZMİR SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER DAYANIŞMA DERGİSİ. 133(6): 93-96

Corresponding Author/ Sorumlu Yazar:
Yadigar Şenöz
E-mail: yadigar.senoz@gmail.com

Bu çalışma, Creative Commons Atif 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

f) Borçlunun mal beyanı süresi içerisinde malı bulunmadığını beyan etmiş olması,

g) Borçlunun mal beyanı süresi içerisinde mal beyan etmiş olmasına rağmen beyan ettiği malların borcuna kifayet etmediğinin amme idaresince anlaşılması gerekir,

h) İptal konusu tasarrufun borcun doğumundan sonra yapılmış olmasıdır,

i) Tasarrufun iptali davası açılabilmesi için “aciz fişi” veya “aciz vesikası” belgesi aranılmaz.

6183 sayılı Kanununun 27 inci maddesinin tatbiki bakımından, ‘üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan hısımlarıyla eşler ve ikinci dereceye kadar (bu derece dahil) sıhri hısımlar arasında yapılan ivazlı tasarruflar bağışlama hükmünde olup, maddede öngörülen koşullarla hükümsüzdür’ denilmektedir. (Md. 28/1)

Amme borcunu ödemeyen kişilerin akrabalar ile tapuda ve sicilde ivazlı işlemler yapsalar dahi kanun koyucu bu işlemleri malvarlığını kaçırmak ve gizlemek amacıyla muvazaalı olarak görmekte olup, borçlunun iyi niyet kurallarına aykırı davranmak sure-

tiyle alacağın sonuçsuz kalmasını engelleme çabasına mani olmak için tedbirler almaktadır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununda 17 inci maddesinde yer alan düzenlemelere göre, Biri diğerinden gelen kişiler arasında üstsoy-altsoy (kan) hısımlığı vardır. Kan hısımlığının derecesi, hısımları birbirine bağlayan doğum sayısı ile belli olur. Biri diğerinden gelen kişiler arasında üstsoy-altsoy hısımlığı; biri diğerinden gelmeyip de, ortak bir kökten gelen kişiler arasında yansoy hısımlığı vardır.

Aynı kanununun 18 inci maddesinde de, kayın hısımlığı düzenlenmiştir. Buna göre, eşlerden biri ile diğer eşin kan hısımları, aynı tür ve dereceden kayın hısımları olur. Kayın hısımlığı, kendisini meydana getiren evliliğin sona ermesiyle ortadan kalkmaz.

Buna göre, üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan hısımlarıyla eşler ve ikinci dereceye kadar (bu derece dahil) sıhri hısımlar arasında yapılan ivazlı tasarrufları kanun koyucu bağışlama hükmünde saymıştır.

Birinci derece kan hısımları	Anne, baba ve çocuklar
İkinci derece kan hısımları	Büyükbaba, büyük anne, torun ve kardeşler
Üçüncü derece kan hısımları	Dayı, amca, teyze, hala ve yeğendir
Birinci derece sıhri hısımları	Eşinin annesi, eşinin babası
İkinci derece sıhri hısımları	Eşinin kardeşleri (kayın, baldız, görümce), eşinin büyük annesi ve eşinin büyük babası

Bu nedenle, muvazaa ihtimalini yüksek gördüğü yukarıda sayılan belirli yakınlıktaki kişiler arasında gerçekleşen işlemlerin ivazlı olup olmadığına bakmaksızın bağışlama niteliğinde olduğunu kesin- kanuni karine olarak düzenlediği, dolayısıyla kurula konu yakınlıktaki kişilerin iyi niyetli olduğu iddiasının veya başka herhangi bir iddianın ispatına imkân tanımaması nedeniyle Anayasa Mahkemesi ilgili maddenin iptal edilmesine karar vermiştir.²

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi Neden Anayasa'ya Aykırı bulundu?

Temel hak ve özgürlüklere sınırlama

Anayasa'nın 13. maddesinde "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

Sınırlamanın gerekli olup olmadığı hususu irdelenmelidir. Kamu alacağının ödenmemesi sonucunu doğuran tasarrufların geçersiz sayılmasındaki amaç kamu alacağının tahsil edilebilmesini sağlamaktır. Söz konusu amaca daha hafif bir sınırlamayla ulaşmak mümkünse bu sınırlamanın tercih edilmesi gerekir.

Hâlbuki kamu alacağının korunması, aksi ispat edilebilir bir karineyle de mümkün olabilir. Bu yönde bir tercihin gerek mülkiyet hakkı gerekse hak arama özgürlüğü üzerinde daha hafif bir etki yaratacağı açıktır. Bu itibarla kuralın kamu alacağının korunmasını sağlamak şeklindeki meşru amaç bakımından gerekli olduğu söylenemez.

Mülkiyet hakkının ihlali

Anayasa'nın 35. maddesinde "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvence altına alınan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır.

Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların öngördüğü sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme imkânı veren bir haktır. Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder.

Mal varlığına ilişkin her türlü hukuki işlem ve fiillin tasarrufun iptali davasına konu olabileceği, ivazlı tasarrufun bağış olarak kabul edilerek iptal davasına konu edilmesi hâlinde işlemin diğer tarafının da ivazlı tasarruf için ödediği bedel tutarınca zarara uğramasının mümkün olacağı göz önünde bulundurulduğunda kuralla tarafların mülkiyet hakkının kendilerine sağladığı tasarrufta bulunma yetkisine sınırlama getirildiği anlaşılmaktadır.

Hak arama özgürlüğünün sınırlandırılması

Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında da "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." hükmüne yer verilmiştir.

Borçlunun belirtilen derecelerdeki kan veya sıhri hısımları ve eşiyile yaptığı ivazlı tasarrufların bağışlama olarak kabulünü aksinin

² Anayasa Mahkemesinin, Esas Sayısı : 2022/134, Karar Sayısı : 2023/116. Karar Tarihi : 22/6/2023

iddiası ve ispatı mümkün olmayan bir olgu olarak öngörmüştür. Bu bakımdan tasarruf konusu malın değerinin tam olarak veya fazlasıyla ödenmiş bulunması, tasarruf işleminin borçlunun alacaklılarının da menfaatine yönelik olması, alacaklıların tasarruf işlemi dolayısıyla zarar görmemesi, alacaklıların alacağı tahsil ve cebri icra imkânlarının zorlaştırılmamış hatta kolaylaştırılmış olması veya tasarrufun tarafı üçüncü kişilerin iyi niyetli olması sonucu değiştirmeyecektir. Borçlunun üçüncü derece dâhil kan hısımları ile eşi ve ikinci derece dahil sıhri hısımları ile gerçekleştireceği ivazlı tasarruflara kesin olarak bağışlama sonucunun bağlanması, taraflara belirtilen hususlarda iddia ve savunmada bulunma, bu hususların ispatı yönünden delil, bilgi ve belge sunma imkânı vermemektedir.

SONUÇ

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 28 inci maddesinin (1) numaralı bendinde yer alan, üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan hısımlarıyla, eşler ve ikinci dereceye kadar (bu derece dahil) sıhri hısımlar arasında yapılan ivazlı işlemlerin bağışlama sayılan tasarruflar olduğuna dair düzenleme, Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğundan bahisle İPTAL edilmiştir.